

Floskler kring freden

En rad ungefär samtidigt framkomna aktstycken påminner om att det fortfarande är god ton att i resonemang om freden, Förenta nationerna och den internationella situationen röra sig med fraser som ingen — rimligen inte ens den skrivande eller talande själv — kan ta på allvar. Det talas om upplysning, men läser man dessa officiella och halvofficiella framställningar, får man snarare intrycket av en sammansvärjning till allmänhetens förvillande.

Ett sådant aktstycke är den årsrapport som Förenta nationernas generalsekreterare avgivit för tiden 1 juli 1948—30 juni 1949; den har förut i sina huvuddrag refererats, men har först nyligen kommit svensk publik till handa. Förenta nationerna har, sägs det här bland annat, bidragit till världsfreden "genom att förekomma eller göra slut på krig omfattande 500 miljoner människor". Det är Palestina, Kashmir och Indonesien som här avses. Alltså: då FN på något sätt medverkar vid lösningen av en tvistefråga säges organisationen ha förhindrat krig. Man berömmar sig även över insatserna i fråga om Palestina, trots att detta problem lösts på ett helt annat sätt än FN-resolutionerna avsåg. Att Förenta nationerna blott är ett instrument för stormaktsuppgörelser i sådana fall då makterna finner denna metod lämplig antyds i rapporten endast i förbigående — såsom när det lika barockt förklaras att Berlintvis-

ten avvecklats "tack vare stormakternas konstruktiva statsmannaskap" (hur hade då tvist uppkommit?). Genom att insikten om det verkliga läget hela tiden skymtar bakom slöjan av glad välvilja kommer rapporten att präglas av ett slags komik — men det är sannerligen inte komik av det rätta slaget.

En i övrigt välgjord skrift om FN av fil. dr Arne Björnberg (Förenta nationerna och världsfreden, Svenska bokförlaget, pris 2:05) skämmas av liknande saker. FN har "visat sig vara ett effektivt fredsinstrument"; dess blotta existens liksom dess direkta ingripanden har bidragit till fred och samförståndslösningar. Tror verkligen dr Björnberg att — för att ta den stora frågan — Ryssland hade börjat krig om inte FN funnits, tror han att det är FN och inte Amerikas maktställning som är den verkliga fredsgarantin? Ett jakande svar på den frågan får inte anständigtvis förutsättas — men det är konventionellt korrekt att röra sig med tomma ord i stället för att tala om realiteter. Med kursivstil presenteras följande kämword: "Att bygga upp en fredlig värld kan aldrig bli ett hastverk. Människornas innersta tänkesätt, deras nedärvda inställning till en mängd problem, deras fördomar måste påverkas genom en process som oundgängligen kräver tid." Ja, så uttrycker man sig, så är det oskyldigt och ofarligt att ut-

trycka sig. Ty så kommer man ifrån den verkliga frågan, kommer ifrån all realitet, allt ståndpunktstagande. Det är våra "innersta tänkesätt, vår nedärvda inställning, våra fördomar" som medför krigsrisker — inte despotin och förtrycket och expansionsviljan i Österns stater.

Under den interparlamentariska konferensens stormande applåder fällde hr Undén för ett par dagar sedan några uttalanden som om möjligt är än mera naket meningslösa än hr Trygve Lies och doktor Björnbergs. Förenta nationerna prisades som den maximalt möjliga fredspresentationen i vår tid — det är ungefär lika riktigt och lika meningsfullt som att säga att hr Undén är den bästa möjliga utrikesministern i Sverige. Alla pakter är blott "palliativ", fortsatte hr Undén på samma nivå av reflekterad insikt. Från det

meningslösa till det förargelseväckande höjde han sig genom att ge samma svala beröm åt det av despotin sammanhållna östblocket som åt Atlantpakten — den lätsade andliga neutraliteten driven till ursinne. Till sin ordinära nivå återgick han genom att konstatera att alla pakter inte är bra; ett förbund mellan Mexiko och Ryssland skulle rent av vara oroande.

Denna lilla bukett av uttalanden kunde lätt vidgas till en hel blomsterkorg. Dess bättre är inte dessa fraser representativa för vanligt folks uppfattning; så dumma är människorna inte att de tror på tomhetens talesmän. Årtionden av mörkläggning behövdes för en fördömmning som skulle komma menige man att tänka så slappt som dessa herrar talar och skriver — och vi lever i frihet.

14/9 Vid den interparlamentariska konferensens

avslutning klagades det över den ringa publicitet förhandlingarna fått. Denna klagan är förstäelig; tidningarna har genomgående givit endast summariska och standardiserade referat över vad som förekommit. Men bristen på intresse är sannerligen väl motiverad. Konferensen är inte på något sätt representativ för respektive parlament; medlemmarna utses mer eller mindre slumpvis bland de språkkunniga, reslystna och av arbete inte alltför tyngda parlamentarikerna och är därför på få undantag när andraklasspolitiker utan större inflytande. Förhandlingarna består i allmänt och välvilligt prat, helt naturligt, då man inte har något reellt att besluta om och vill undvika att irritera konferenskamraterna. Skulle denna form av internationellt umgänge få något värde — utom det tvivelaktiga värde som ligger i själva konfrontationen med utländska kolleger — så borde hr Ohlins förslag om arbetets inriktning på konkreta och speciella frågor genomföras; debatter om parlamentens arbetsätt i skilda länder, förhållandet mellan regering och representation osv. kunde möjligen bli av reell betydelse.

Endast på en punkt finns anledning att prisa konferensens prestationer. Debattreferaten är så gott som utan intresse, men de har en förtjänst — de publiceras redan någon dag efter respektive sammanträde. Med detta exempel för ögonen borde den svenska riksdagen äntligen kunna besluta sig för en ordning som gäller överallt i utlandet; det är orimligt att det

hos oss, och endast hos oss, skall dröja veckor innan riksdagstrycket från ett sammanträde kommer ut. Genom denna lilla reform skulle man också hindra de ändringar, eller riktigare de förfälskningar, i protokollet som hör till det svenska riksdagsskickets ovanor.